

ULEDER

Geliş Tarihi 20 Haz. 2021,

Kabul Tarihi 21 Haz. 2021

DOI: 10.5281/zenodo.5031955

TÜRKÇE VE HAYAT BİLGİSİ DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN DEĞERLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI***COMPARISON OF TEXTS IN TURKISH AND LIFE SCIENCE TEXTBOOKS IN TERMS OF VALUES**Mustafa TÜRKMEÑOĞLU ^a, Pınar AKYOL ^b, Zekiye ÇAĞIMLAR ^c**Özet**

Bu çalışmada, ilkököl Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerde yer alan değerlerin incelenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda 2018’de yenilenen öğretim programlarında belirtilen 10 kök değere göre (adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) 2. ve 3. sınıf Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinler incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine başvurulmuştur. Veri toplama yöntemi olarak nitel veri toplama yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada veriler, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Adana ili devlet okullarında okutulan 2. sınıflara ait Koza Yayıncılık Türkçe ve İpekyolu Yayıncılık Hayat Bilgisi ders kitapları ile 3. sınıflara ait MEB Yayınları Türkçe ve MEB Yayınları Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerden elde edilmiştir. Oluşturulan “Değerler İnceleme Formu” ders kitaplarındaki metinlere uygulanmış, bu yolla değerler tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analiz ve frekans (sıklık) analizi kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerde yer alan kök değerler; temalara, ünitelere, sınıf düzeyine ve ders türüne göre karşılaştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, ilgili alanyazında tartışılmış ve elde edilen bulgulara dayanılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Türkçe Dersi, Hayat Bilgisi Dersi, Ders Kitapları**Abstract (İngilizce Özet)**

In this study, it is aimed to examine and compare the values in the texts in primary school Turkish and Life Science textbooks. In this context, according to 10 root values (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, benevolence) which are mentioned in the renewed curriculum in 2018, texts in 2nd and 3rd class Turkish and Life Science textbooks are examined. In the study, a case study pattern of qualitative research methods was applied. As a method of data collection, document analysis method which is one of the qualitative data collection methods is used. In this study, the data were obtained from the textbooks of 2nd grade Koza Publishing Turkish and the İpekyolu Publishing Life Science textbooks and from the textbooks of 3rd grade MEB Publications Turkish textbooks and MEB Publications Life Science textbooks in the 2018-2019 academic year Adana province public schools. Values Analysis Form was applied to the texts in the textbooks and the values were determined in this way. Content analysis and frequency analysis were used to analyze the data. According to the results of the study, the root values in the texts in Turkish and Life Science textbooks are compared by themes, units, class level and type of course. The results obtained from the study were discussed in the relevant literature and recommendations were made based on the findings.

Keywords: Values Education, Turkish Lesson, Life Science Lesson, Textbooks

* Bu makale, 8-10 Mart 2019 tarihlerinde Adana’da gerçekleştirilen 3. Uluslararası İKSAD Sosyal Bilimler Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

^a Mustafa Türkmenoğlu, Adana Milli Eğitim Müdürlüğü, mturkm@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-6709-0333

^b Pınar Akyol, Adana Milli Eğitim Müdürlüğü, pınar-candan@hotmail.com

ORCID: 0000-0001-7397-3370

^c Dr. Öğr. Üyesi Zekiye Çağım, Çukurova Üniversitesi, zekiye@cu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7409-540X

Giriş

Kavram olarak değer; felsefe, psikoloji, sosyoloji ve yönetim gibi değişik alanlarda kullanılmaktadır. Değerin, birçok farklı tanımı olsa da değer kavramının yeterince açıklığa kavuşturulduğunu söyleyemeyiz (Dilmaç, 2002). Türk Dil Kurumu (TDK, 2018) sözlüğünde değer “1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2. Ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” şeklinde tanımlanmıştır.

Toplumdaki kişileri birleştiren ve toplumun sürekliliğini sağlayan etkenlerin başında değerler gelmektedir. Değerler, sosyal dayanışmayı sağlayarak bireylerin toplumda uyması gereken toplumsal davranış şekillerini belirlemektedir (Çırak, Şahin, Özberk ve Eriş, 2014). Değerlerin ilk görevi ise toplumsal düzeni sağlamaktır. Hepimizin bildiği gibi yasalar toplumsal düzeni ve huzuru sağlamak için yeterli olmayabilir. Mesela zararlı alışkanlıklardan uzak durma (alkol, sigara vb.), ihtiyacı olan birine veya birilerine el uzatmak (yangın, doğal afetler, maddi yetersizlikler vb.), paylaşım, konukseverlik gibi değerler yasal zorlamalarla insanlara kabul ettirilemez. Bundan dolayı değerlerin toplum düzenini koruyan ve gerçekleştiren, beraber ve birlikte olmayı öne çıkaran, toplumsal huzur, karşılıklı saygı ve güven ortamı yaratan özelliği büyük önem oluşturmaktadır (Susar Kırmızı, 2014).

İnsanlar doğduğu andan itibaren buldukları toplumların değerler sistemine tabi olurlar. Bu aşamada birey; içinde bulunduğu toplumdaki mevcut bilgi, değer ve yenilikleri benimser ve problemler karşısında bir tavır takınmayı öğrenir (Demir ve Özdemir, 2013). İnsanlar edindikleri değerlerle yaşamı daha anlamlı hale getirirler. Çocuklar değerleri kazanmaya aile ile başlar ve okul ile devam eder. Bu nedenle eğitim öğretim sürecinde değerler son derece önemli bir yere sahiptir. Okullarda verilen eğitim sayesinde çocuklar hem ulusal hem de evrensel değerlere sahip olurlar. Özellikle kişiliğin temel özelliklerinin belirlendiği ve sosyal becerilerin kazanıldığı başlangıç eğitimini oluşturan ilkökul yılları son derece önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu yıllarda verilen nitelikli bir eğitim milli ve küresel değerleri edinmiş, küreselleşen dünyaya yeni değerler de sunabilecek bireylerin yetişmesinde son derece önemli bir yere sahiptir.

Türk Milli Eğitiminin genel amaçları incelendiğinde Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, vatanını ve milletini seven ve bir adım daha öteye götürmek için çabalayan, topluma ve devletine karşı sorumluluklarını bilen, sadece zihinsel ve bedensel yönden değil aynı zamanda ruhen ve ahlaken de gelişmiş, saygılı, yaratıcı, yapıcı, yetenekleri ölçüsünde de topluma faydalı olabilecek bireyler yetiştirilmek istendiği görülmektedir. Tüm bu amaçları yerine getirmek için öğrencilere vatan ve millet sevgisi, sorumluluk, saygı, yaratıcı olma, yapıcı olma, sorgulayıcı olma vb. birçok değer kazandırılması gerektiği vurgulanmaktadır (MEB, 2018a). 2018’de güncellenen öğretim programlarında değerler eğitimi “Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin

değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir.” şeklinde ifade edilmiştir. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulmaktadır (MEB, 2018a, 2018b).

Değerler eğitimine dil aracılığıyla katkıda bulunacak en temel ders Türkçe dersleridir. Değerleri çocuklara aktarmadaki en etkili yoldan biri Türkçe kitaplarında yer alan metinlerdir. Ülkemizde kitap okuma alışkanlığını istenilen seviyeye olmadığından öğrencilere sadece metinler yardımıyla ulaşılabilmektedir. Bu nedenle metinlerin seçim aşaması son derecede titiz davranılması gereken bir aşamadır. Metinlerde aranan öncelikli özellik değerleri ne kadar hissettirebildiği olmalıdır. Metinlerin ve kaynakların belirlenmesinde öğrencilere katkı sunabilecek kaynaklara öncelik verilmelidir (Kaşkaya ve Duran, 2017). Türkçe dersindeki metinler içerikleri açısından, bir tema merkeze alınarak kurgulanmalıdır. Metnin ana fikrine ulaşmamız için temaya ihtiyaç vardır. Ders kitaplarındaki metinlerin hem dil ve anlatım özelliklerinin öğrencinin bulunduğu sınıf düzeyine uygun olması hem de metinlerdeki temanın sınıf düzeyine uygun olması gerekmektedir. Bunlarla beraber kazandırılması gereken esas bilgi veya olgunun bu tema çerçevesinde belirlenmesi gerekmektedir. Metinlerin teması da kazanılması gereken değerler için önemlidir (Çağmalar, 2018). Topes ve diğerlerine (2001:16) göre ise, büyümekte ve gelişmekte olan çocuğa, aileden sonraki toplumsal hayatın ilk basamağı olan okulda değerler eğitimi öncelikli olarak Hayat Bilgisi dersi ve kitapları aracılığı ile verilmektedir. Hayat Bilgisi dersi, toplumsal yaşamın çeşitli kurallarını, değerlerini ders kitaplarında bulunan metinler aracılığı ile bireylere aktarır ve çocukların topluma etken şekilde uyum sağlamasını amaçlar. Değerlerin eğitiminde ilkökul Hayat Bilgisi dersinin önemli bir misyonu olduğu ve bireyin toplumsallaşma sürecine katkıda bulunan temel derslerden biri olarak kabul edildiği söylenebilir. Hayat Bilgisi, okullarda eğitim-öğretim yılı olarak adlandırılan sürecin, eğitim bölümünü en çok yüklenen ders olarak görülmektedir (Yıldız, 2009). Bu yönüyle Türkçe ve Hayat Bilgisi dersleri öğrencilere değerlerin kazandırılması ve değerler eğitimi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplumsal kimlik devamlılığı için değerler çok önemlidir çünkü geleneksel doku ve evrensel doku ile değerler olursa da asıl değerler özelliğini bin yılların oluşturduğu toplumsal değerlerden alır. Bu nedenle erken yaşta değerler nasihat niteliğinden çok metin içinden çocukların kendi sonuçlarını çıkarmalarını sağlayacak şekilde verilmelidir. İki mihver ders olan ve birbirini içerik olarak destekleyen Türkçe ve Hayat Bilgisi dersleri de çocuğun değerleri fark etmesi, içselleştirmesi ve uygular hale gelebilmesi için metinlerden yararlanarak bu niteliği sağlayacak önemli iki derstir.

Toplumsal düzenin korunması ve sürdürülmesine yönelik değerlerin aktarılması ve yeniden üretilmesinde ders kitapları önemli bir rol oynar. Ders kitaplarını sadece kültürel değil, tarihsel ve toplumsal bir bağlam içinde düşünmek gerekir (İnal, 1996:14). Dünyanın değişik ülkelerinde yapılan araştırmalardan, ders kitaplarının hala okullarda kullanılan başlıca materyallerden biri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, ders kitaplarının gelişen teknolojiye rağmen eğitim ve öğretimde çok önemli bir rol üstlendiğini söylemek mümkündür (Kılıç ve Seven, 2002:26). Türkçe ve Hayat Bilgisi derslerinde de, öğretmenlerin ve öğrencilerin birincil kaynak olarak kullandıkları ve takip ettikleri ders kitaplarında değerlerin hangilerinin yer aldığı, değerlere ne kadar yer verildiği, hangilerinin daha sık vurgulandığı büyük bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Adana ili devlet okullarında okutulan ilkököl 2. ve 3. sınıf Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerin, ilettiği değerlerin tespit edilmesi ve bu değerlerin metinlerdeki dağılımlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesidir.

Araştırma sonuçlarının hem Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerin aktarılan değerler bakımından genel görünüşünün ortaya çıkarılması hem de ders kitaplarına metin seçiminin itinayla yapılması ve duyarlılık oluşturulması bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir. Ayrıca, Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarının değerler açısından karşılaştırılıp sonuçlarının benzer ve farklılık karşılaştırmasının yapıldığı alanyazında özgün bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Alt Problemler

1. Türkçe 2. sınıf ders kitaplarında temalarda yer alan metinlerde değerlerin dağılımı nasıldır?
2. Türkçe 3. sınıf ders kitaplarında temalarda yer alan metinlerde değerlerin dağılımı nasıldır?
3. Hayat Bilgisi 2. sınıf ders kitaplarında ünitelerde yer alan konularda/kazanımlarda değerlerin dağılımı nasıldır?
4. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitaplarında ünitelerde yer alan konularda/kazanımlarda değerlerin dağılımı nasıldır?
5. Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan değerlerin temalara/ünitelere göre dağılımı nasıldır?
6. Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?

Sınırlılıklar

Bu çalışma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Adana ilinde devlet okullarında okutulan ilkököl 2. ve 3. sınıf Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinler ile sınırlıdır. Hayat Bilgisi derslerinin ilkökölde 3. sınıfa kadar okutulması, 1. sınıf Türkçe derslerinde okuma-yazma öğretim sürecinde dinleme metinlerinin yoğun olması sebebiyle değerleri karşılaştırma

yapabilme amacıyla ilkököl 2. ve 3. sınıf Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinler kullanılmıştır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma Deseni

İlkököl 2. ve 3. sınıf Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelendiği bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine başvurulmuştur. Nitel araştırma, bireylerin, grupların görüşleri ya da dokümanlar incelenerek elde edilen verilerin yorumlanması durumudur (Creswell, 2013). Nitel araştırmalar, araştırmacıya doğrudan veri kaynağına ulaşma imkânı verir. Bağlam ve olguların derinlemesine anlaşılmasını sağlayacak detaylı betimlemeler yapılmasını, sentezlenerek elde edilen bilgilerden yola çıkılarak ikna edici genellemeler yapılmasını sağlar (Büyüköztürk, 2011). Durum çalışmasında ise amaç ele alınan durum hakkında kapsamlı, sistematik ve derinlemesine bilgi elde etmektir (Patton, 2014).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında devlet okullarında okutulan 2. ve 3. sınıf Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneğini ise Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı kararıyla ders kitabı olarak kabul edilen ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Adana ilinde devlet okullarında okutulan ders kitapları oluşturmaktadır. Ders kitaplarına ait bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ders Kitaplarına Ait Bilgiler

Sınıf düzeyi	Türkçe	Hayat Bilgisi
2. sınıf	Koza Yayıncılık	İpekyolu Yayıncılık
3. sınıf	MEB Yayınları	MEB Yayınları

Çalışmada, Hayat Bilgisi ders kitapları içinde yer alan 95 metin incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen Hayat Bilgisi dersinde ünitelerdeki kazanım-konu dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Hayat Bilgisi Ünitelerinde Kazanım-Konuların Dağılımı

Ünite Adları	2.Sınıf	3.Sınıf	Toplam
	Kazanım-Konu Sayısı	Kazanım-Konu Sayısı	
Okulumuzda Hayat	11	10	21
Evimizde Hayat	9	8	17
Sağlıklı Hayat	7	5	12
Güvenli Hayat	6	7	13
Ülkemizde Hayat	8	9	17
Doğada Hayat	9	6	15
Toplam	50	45	95

Türkçe derslerinde her sınıf düzeyinde 8 tema ve her temada 5 metin ele alındığından toplam 80 metin incelenmiştir. Türkçe ders kitaplarında yer alan tema dağılımları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Türkçe Dersi 2. ve 3. Sınıf Tema Dağılımları

2. Sınıf Temaları	3. Sınıf Temaları
Çocuk Dünyası	Birey ve Toplum
Milli Mücadele ve Atatürk	Milli Mücadele ve Atatürk
Erdemler	Erdemler
Milli Kültürümüz	Milli Kültürümüz
Doğa ve Evren	İletişim
Vatandaşlık Bilinci	Bilim ve Teknoloji
Sağlık ve Spor	Çocuk Dünyası
Bilim ve Teknoloji	Sağlık ve Spor

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplamak amacıyla nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesinde temel amaç; araştırması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman incelemesi özellikle doğrudan görüşme ve gözlem yapmanın mümkün olmadığı durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılmaktadır. Doküman incelemesi diğer veri toplama yöntemleriyle kullanılabilir gibi, tek başına da kullanılabilir. Dokümanın incelemesi aşamasında araştırmacı ihtiyaç duyduğu veriyi, gözlem ya da görüşmeye gerek kalmadan elde edebilir. Eğitimle ilgili birçok araştırmada doküman incelemesi aşamasında veri kaynağı olarak ders kitapları kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu yöntem doğrultusunda, örneklem yöntemiyle seçilen, MEB tarafından belirlenen 2. ve 3. sınıf Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitapları içerisinde yer alan tüm metinler incelenerek bu metinlerdeki kök değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, özenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) bulunmaya çalışılmıştır. Ayrıca MEB tarafından belirlenen değerler taranmış, birleştirilmiş ve bunlara bağlı olarak bir değerler tablosu hazırlanmıştır. MEB (2017) tarafından oluşturulan "Yenilenen Müfredatlarda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar" adlı değerler tablosuna göre kategoriler belirlenmiştir. Bulunan değerler sıralanarak kitaplarda ne oranda yer aldığı ve sınıf boyutunda nasıl değiştiği gösterilecek biçimde tablo şeklinde ifade edilmiştir. Bir metinde genel olarak birden çok değer aktarıldığından, bir kitapta bulunan metin sayısından daha çok değer bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin çözümünde içerik analizi yaklaşımı esas alınmıştır. Bu yaklaşımda amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi ile veriler tanımlanmaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır. İçerik analizinde temel yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada, ders kitaplarındaki metinlerin analizinde araştırmacılar tarafından elle kodlama yapılmıştır. Ayrıca çalışmada elde edilen verilerde içerik analiz tekniklerinden frekans

(sıklık) analizi kullanılmıştır. Frekans analizi, incelenen içerikte belirlenmiş unsurların hangi sıklıkla tekrar ettiğini ve sayısal, yüzdesele ve oransal olarak tekrar etme sıklığının ölçülmesidir.

Bulgular

Türkçe Ders Kitaplarından Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde, 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının incelenmesi sonucu elde edilen veriler tablolar halinde aktarılmıştır.

2. Sınıf Türkçe Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Tablo 4. "1. Tema: Çocuk Dünyası" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Arkadaşım Papi	Okuma	Hikaye Edici	Dostluk, Sevgi, Sabır
Paraşütle Oynamak Çok Eğlenceli Uçurtma Tekerlemesi	Okuma	Hikaye Edici	Dostluk
Aferin!	Okuma	Şiir	Yardımseverlik
Efe Tiyatroya Gidiyor	Dinleme- İzleme	Hikaye Edici	Sorumluluk
	Serbest	Hikaye Edici	Sabır, Sevgi

Tablo 4'e göre, "Çocuk Dünyası" temasında yer alan metinlerde sırayla dostluk(2), sevgi(2), sabır(2), yardımseverlik(1) ve sorumluluk(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 5. "2. Tema: Milli Mücadele ve Atatürk" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Şehit Mehmet Kamil	Okuma	Hikaye Edici	Vatanseverlik, Saygı
Önce Atatürk	Okuma	Şiir	Sevgi
Çanakkale'den Sonra	Okuma	Hikaye Edici	Vatanseverlik
Ali ve Ayşe ile İstiklal Marşı	Dinleme- İzleme	Hikaye Edici	Vatanseverlik
Asker Ağlamaz Arkadaş	Serbest	Hikaye Edici	Vatanseverlik

Tablo 5'e göre, "Milli Mücadele ve Atatürk" temasında yer alan metinlerde sırayla vatanseverlik(4), saygı(1) ve sevgi(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 6. "3. Tema: Erdemler" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Cimrinin Kedileri	Okuma	Hikaye Edici	Yardımseverlik, Sevgi, Saygı
Dostlarımız Varsa	Okuma	Hikaye	Dostluk,

Yaşlı Kadın	Okuma	Edici	Dürüstlük
Çocuklar	Dinleme- İzleme	Şiir	Sevgi
Sarman Kedinin Yavruları	Serbest Okuma	Hikaye Edici	Sevgi

Tablo 6'ya göre, "Erdemler" temasında yer alan metinlerde sırayla sevgi(4), yardımseverlik(1), saygı(1), dostluk(1) ve dürüstlük(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 7. "4. Tema: Milli Kültürümüz" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Yerli Malları	Okuma	Bilgilendirici	Vatanseverlik
Tutum Haftası			
Kız Kulesi	Okuma	Hikaye Edici	Vatanseverlik
Biri Var ki...	Okuma	Şiir	Sevgi
Hoca Nasreddin	Dinleme- İzleme	Hikaye Edici	Sorumluluk
Bayrak	Serbest Okuma	Şiir	Vatanseverlik, Sevgi

Tablo 7'ye göre, "Milli Kültürümüz" temasında yer alan metinlerde sırayla vatanseverlik(3), sevgi(2) ve sorumluluk(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 8. "5. Tema: Doğa ve Evren" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Papatya ve Gelincik	Okuma	Bilgilendirici	Sevgi
Muhteşem Güneş	Okuma	Bilgilendirici	Sevgi
Küçük Penguen	Okuma	Hikaye Edici	Dostluk
Ormanlar	Dinleme- İzleme	Şiir	Sevgi, Vatanseverlik
Miniktim	Serbest	Hikaye Edici	Sevgi
Minnacıktım	Okuma		

Tablo 8'e göre, "Doğa ve Evren" temasında yer alan metinlerde sırayla sevgi(4), dostluk(1) ve vatanseverlik(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 9. "6. Tema: Vatandaşlık Bilinci" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Sepetimdeki Domatesler Nereden Geldi?	Okuma	Bilgilendirici	Sorumluluk, Sabır
Trafik	Okuma	Şiir	Sorumluluk, Vatanseverlik
Çiftçiyle Oğulları Para Nedir?	Okuma Dinleme- İzleme	Hikaye Edici Bilgilendirici	Sorumluluk Sorumluluk, Sabır
Kumbara	Serbest Okuma	Şiir	Sorumluluk

Tablo 9'a göre, "Vatandaşlık Bilinci" temasında yer alan metinlerde sırayla sorumluluk(5), sabır(2) ve vatanseverlik(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 10. "7. Tema: Sağlık ve Spor" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Selim ve Pelin	Okuma	Hikaye Edici	Özdenetim
Gerçek Bir Meslek	Okuma	Bilgilendirici	Sorumluluk
Sporcu	Okuma	Şiir	Sorumluluk
Ne Yemelisiniz?	Dinleme- İzleme	Bilgilendirici	Sorumluluk
Dağınık Karga	Serbest Okuma	Hikaye Edici	Sevgi, Yardımseverlik, Özdenetim

Tablo 10'a göre, "Sağlık ve Spor" temasında yer alan metinlerde sırayla sorumluluk(3), özdenetim(2), sevgi(1) ve yardımseverlik(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 11. "8. Tema: Bilim ve Teknoloji" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Atakan	Okuma	Hikaye Edici	Dostluk
Televizyon			
Seyretmek İstiyor			
Bardaktan	Okuma	Bilgilendirici	Sabır
Telefon Yapma			
Teknoloji	Okuma	Şiir	Sevgi
Kara Kutu	Dinleme- İzleme	Hikaye Edici	Sabır, Saygı
Taşıtlara Sesleniş	Serbest Okuma	Şiir	Yardımseverlik, Sevgi

Tablo 11'e göre, "Bilim ve Teknoloji" temasında yer alan metinlerde sırayla sabır(2), sevgi(2), dostluk(1), saygı(1) ve yardımseverlik(1) değerleri tespit edilmiştir.

3. Sınıf Türkçe Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Tablo 12. "1. Tema: Birey ve Toplum" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Okula Dönüş	Okuma	Şiir	Sorumluluk
Son Pişmanlık	Okuma	Hikaye Edici	Dürüstlük, Sorumluluk, Sevgi
Kralın Tohumu	Okuma	Hikaye Edici	Dürüstlük
Kentlerde Yaşayan Çocuklar da Oyun Oynamak İsterler	Dinleme- İzleme	Şiir	Saygı
Çocuk Memur	Serbest Okuma	Hikaye Edici	Sevgi, Sorumluluk

Tablo 12'ye göre, "Birey ve Toplum" temasında yer alan metinlerde sırayla sorumluluk(3), dürüstlük(2), sevgi(2) ve saygı(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 15'e göre, "Milli Kültürümüz" temasında yer alan metinlerde sırayla dürüstlük(2), dostluk(2), saygı(2), vatanseverlik(1), yardımseverlik(1) ve sabır(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 13. "2. Tema: Milli Mücadele ve Atatürk" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Her Eve Asılması Gereken Çanakkale Menüsü	Okuma	Hikaye Edici	Vatanseverlik, Sevgi
Şahin Bey	Okuma	Hikaye Edici	Vatanseverlik, Sevgi, Dostluk
Sana Borçluyuz	Okuma	Şiir	Sevgi, Saygı, Vatanseverlik
Gazi Mustafa Kemal Atatürk Kilometre Taşları	Dinleme-İzleme	Hikaye Edici	Vatanseverlik
Daima Hür	Serbest Okuma	Hikaye Edici	Vatanseverlik

Tablo 13'e göre, "Milli Mücadele ve Atatürk" temasında yer alan metinlerde sırayla vatanseverlik(5), sevgi(3), dostluk(1) ve saygı(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 14. "3. Tema: Erdemler" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Ormanlar Kralı	Okuma	Hikaye Edici	Adalet, Özdenetim
Her Şeye Rağmen	Okuma	Hikaye Edici	Yardımseverlik, Sevgi, Saygı
Hayat Tamircisi	Okuma	Hikaye Edici	Sevgi, Yardımseverlik
En İyi Buğday	Dinleme-İzleme	Hikaye Edici	Yardımseverlik, Sevgi
Ben Bir Ağacım	Serbest Okuma	Şiir	Vatanseverlik, Sevgi

Tablo 14'e göre, "Erdemler" temasında yer alan metinlerde sırayla sevgi(4), yardımseverlik(3), adalet(1), özdenetim(1), saygı(1) ve vatanseverlik(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 15. "4. Tema: Milli Kültürümüz" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Timur'un Filleri	Okuma	Hikaye Edici	Dürüstlük
Çayda Çıra	Okuma	Hikaye Edici	Dostluk
Cirit Oyunu	Okuma	Bilgilendirici	Vatanseverlik
Dede Korkut	Dinleme-İzleme	Hikaye Edici	Dostluk, Sabır, Yardımseverlik, Saygı, Dürüstlük
Üç Kardeş	Serbest Okuma	Hikaye Edici	Saygı

Tablo 16. "5. Tema: İletişim" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Gazete	Okuma	Şiir	Saygı
Sözcükler Olmadan	Okuma	Bilgilendirici	Özdenetim
İnternet Sayesinde	Okuma	Bilgilendirici	Yardımseverlik, Dostluk
İletişim Kuruyorum	Okuma	Bilgilendirici	Sevgi, Sabır
Konuşmak İsteyen Çocuk	Dinleme-İzleme	Hikaye Edici	Sevgi, Sabır
Anneme İlk Mektup	Serbest Okuma	Şiir	Sevgi

Tablo 16'ya göre, "İletişim" temasında yer alan metinlerde sırayla sevgi(2), saygı(1), özdenetim(1), yardımseverlik(1), dostluk(1) ve sabır(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 17. "6. Tema: Bilim ve Teknoloji" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
İhsan Ketin	Okuma	Hikaye Edici	Sorumluluk
Buluşlar	Okuma	Bilgilendirici	Sorumluluk
Uzaya İlk Yolculuk	Okuma	Hikaye Edici	Özdenetim
Bir Anı	Dinleme-İzleme	Hikaye Edici	Sevgi, Saygı, Yardımseverlik
Telefonun İcadı	Serbest Okuma	Bilgilendirici	Sorumluluk

Tablo 17'ye göre, "Bilim ve Teknoloji" temasında yer alan metinlerde sırayla sorumluluk(3), özdenetim(1), sevgi(1), saygı(1) ve yardımseverlik(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 18. "7. Tema: Çocuk Dünyası" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Dünya Çocuk Bayramı	Okuma	Şiir	Sevgi, Vatanseverlik
Tüm Dünya Oyunda	Okuma	Bilgilendirici	Dostluk
Geceyi Sevmeyen Çocuk	Okuma	Hikaye Edici	Sabır
Ağaç	Dinleme-İzleme	Şiir	Sevgi
Atatürk ve Çocuklar	Serbest Okuma	Hikaye Edici	Sevgi

Tablo 18'e göre, "Çocuk Dünyası" temasında yer alan metinlerde sırayla sevgi(3), vatanseverlik(1), dostluk(1) ve sabır(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 19. "8. Tema: Sağlık ve Spor" Temasına Ait Değer Tespiti

Metin Adı	Metin Özelliği	Metin Türü	Metnin İçinde Yer Alan Değer
-----------	----------------	------------	------------------------------

Yemek Seçimi	Okuma	Hikaye Edici	Sabır	şekilde harcar.
19 Mayıs	Okuma	Şiir	Vatanseverlik	
İzcilik	Okuma	Bilgilendirici	Sevgi, Saygı, Yardımsızlık, Vatanseverlik, Sorumluluk	
Hapşu	Dinleme- İzleme	Şiir	Sorumluluk	Tablo 20'ye göre, "Okulumuzda Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla özdenetim(7), saygı(6), sevgi(5), sorumluluk(5), dostluk(4), adalet(4), yardımsızlık(2), doğruluk(2), sabır(1) ve dürüstlük(1) değerleri tespit edilmiştir.
Meyve ve Sebzeleri Yıkayalım	Serbest Okuma	Bilgilendirici	Özdenetim	

Tablo 19'a göre, "Sağlık ve Spor" temasında yer alan metinlerde sırayla vatanseverlik(2), sabır(1), sevgi(1), saygı(1), yardımsızlık(1), sorumluluk(1) ve özdenetim(1) değerleri tespit edilmiştir.

Hayat Bilgisi Ders Kitaplarından Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde, 2. ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının incelenmesi sonucu elde edilen veriler tablolar halinde aktarılmıştır.

2. Sınıf Hayat Bilgisi Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Tablo 20. "Okulumuzda Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Büyüyorum, Değişiyorum	HB.2.1.1. Kendini farklı özellikleriyle tanıtır.	Dostluk, Sevgi
Farklılıklarımızla Bir Aradayız	HB.2.1.2. Bireysel farklılıklara saygı duyar.	Saygı, Dostluk
Çantamı Hazırlıyorum	HB.2.1.3. Ders araç ve gereçlerini günlük ders programına göre hazırlar.	Özdenetim, Sorumluluk
Sınıf Kurallarımızı Belirliyoruz	HB.2.1.4. Sınıfla ilgili konularda karar alma süreçlerine katılır.	Adalet, Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Yardımsızlık
Okulumun Komşuları	HB.2.1.5. Okulunun yakın çevresini tanıtır.	Özdenetim
Kaynaklar Sınırsız Değildir	HB.2.1.6. Okul kaynaklarını ve eşyalarını kullanırken özen gösterir.	Sorumluluk, Özdenetim, Doğruluk
Birlikte Öğreniyoruz	HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupta çalışma kurallarına uyar.	Sorumluluk, Sevgi, Saygı, Adalet, Özdenetim
Sihirli Sözcüklerim Var	HB.2.1.8. Okulda iletişim kurarken kendini anlaşılır ve açık bir dille ifade eder.	Sevgi, Saygı, Adalet, Dostluk, Doğruluk, Yardımsızlık
Önce Dinleyelim	HB.2.1.9. Okulda iletişim kurarken dinleme kurallarına uyar.	Sabır, Saygı, Özdenetim
Oyun Kuralları	HB.2.1.10. Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar.	Adalet, Sabır, Sevgi, Saygı, Dostluk, Özdenetim
Paramı Harcarken	HB.2.1.11. Okulda parasını ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir	Özdenetim, Sorumluluk

Tablo 21. "Evimizde Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Yakın Akrabalarım	HB.2.2.1. Yakın akrabalarını tanıtır.	Sevgi
İyi Günde, Kötü Günde	HB.2.2.2. Akrabalık ilişkilerinin önemini kavrar.	Sevgi, Yardımsızlık
Ev Adresim	HB.2.2.3. Yaşadığı evin adresini bilir.	Sevgi
Eşyalarımı Kullanırken	HB.2.2.4. Evde, üzerine düşen görev ve sorumluluklarını fark eder.	Sorumluluk
Birlikte Karar Veriyoruz	HB.2.2.5. Aile içi karar alma süreçlerine katılır.	Sevgi, Saygı, Adalet
Kullanırken Biriktiriyorum	HB.2.2.6. Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkılarını araştırır.	Sorumluluk, Özdenetim, Sevgi, Saygı
Yardım Edelim	HB.2.2.7. Yakın çevresindeki yardıma ihtiyaç duyan insanlara karşı duyarlı olur.	Yardımsızlık
Zamanımı Planlıyorum	HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular.	Sorumluluk, Özdenetim
Damlaya Damlaya Göl Olur	HB.2.2.9. İstek ve ihtiyaçlarını öncelik sırasına göre listeler.	Özdenetim, Sorumluluk

Tablo 21'e göre, "Evimizde Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla sevgi(6), sorumluluk(5), saygı(3), özdenetim(3), yardımsızlık(2) ve adalet(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 22. "Sağlıklı Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Sağlıklı Yaşam İçin	HB.2.3.1. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder.	Sorumluluk
Sağlıklı Besleniyorum	HB.2.3.2. Dengeli beslenmeye uygun öğün listesi hazırlar.	Sorumluluk
Yemekte Görgü Kuralları	HB.2.3.3. Yemek yerken görgü kurallarına uyar.	Saygı, Sorumluluk
Evim Temiz, Çevrem Temiz	HB.2.3.4. Sağlıklı bir yaşam için temizliğin gerekliliğini açıklar.	Sorumluluk

Sağlığımızı Koruyanlar	HB.2.3.5. Sağlıkla ilgili hizmet veren kurumları ve meslekleri tanıır.	Sorumluluk
Mevsiminde Tüketelim	HB.2.3.6. Mevsimine uygun meyve ve sebze tüketiminin insan sağlığına etkilerini fark eder.	Sorumluluk
Mevsiminde Tüketelim	HB.2.3.7. Mevsim şartlarına uygun kıyafet seçer.	Özdenetim

Tablo 22'ye göre, "Sağlıklı Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla sorumluluk(6), saygı(1) ve özdenetim(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 23. "Güvenli Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Taşıtlar	HB.2.4.1. Ulaşım türlerini ve araçlarını sınıflandırır.	Özdenetim
Güvenli Yolculuk	HB.2.4.2. Ulaşım araçlarıyla yolculuk yaparken güvenlik kurallarına uyar.	Adalet, Doğruluk
Birlikte Karşıya Geçelim	HB.2.4.3. Trafikte yardıma ihtiyaç duyan bireylere yardımcı olur.	Yardımsızlık, Sorumluluk
Bir Telefon Kadar Yakın	HB.2.4.4. Acil durumlarda yardım alabileceği kurumları ve kişileri bilir.	Sorumluluk
Teknoloji Her Yerde	HB.2.4.5. Teknolojik araç ve gereçlerin güvenli bir şekilde kullanımı konusunda duyarlı olur.	Sorumluluk
Parklar, Bahçeler Bizi Bekler	HB.2.4.6. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır.	Sabır, Sorumluluk

Tablo 23'e göre, "Güvenli Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla sorumluluk(4), özdenetim(1), adalet(1), doğruluk(1), yardımsızlık(1) ve sabır(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 24. "Ülkemizde Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Dünya Üzerinde Ülkemin Yeri	HB.2.5.1. Harita ve küre üzerinde ülkesini, başkentini ve yaşadığı yeri gösterir.	Vatanseverlik, Sevgi
Millî Değerlerimiz	HB.2.5.2. Türk bayrağının ve İstiklâl Marşı'nın vatanı ve milleti için önemini fark eder.	Vatanseverlik, Sevgi, Saygı, Sorumluluk
O da Çocuktuk	HB.2.5.3. Atatürk'ün çocukluğunu araştırır.	Sevgi
Coşkuyla	HB.2.5.4. Millî gün ve	Vatanseverlik,

Kutluyoruz	bayramların önemini kavrar.	Sevgi, Saygı
Dinî Günlerimiz ve Bayramlarımız	HB.2.5.5. Dinî gün ve bayramların önemini kavrar.	Sevgi, Saygı, Yardımsızlık
Kültürel Mirasımız	HB.2.5.6. Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır.	Vatanseverlik, Sevgi, Sorumluluk
Farklı Kültürler, Farklı İnsanlar	HB.2.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar.	Dostluk, Yardımsızlık, Sevgi, Saygı
Neler Üretiyoruz?	HB.2.5.8. Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler.	Vatanseverlik, Sevgi

Tablo 24'e göre, "Ülkemizde Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla sevgi(8), vatanseverlik(5), saygı(4), sorumluluk(2), yardımsızlık(2) ve dostluk(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 25. "Doğada Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Çevremizdeki Canlılar	HB.2.6.1. Bitki ve hayvanların yaşaması için gerekli olan şartları karşılaştırır.	Sevgi
Bitkileri ve Hayvanları Koruyalım	HB.2.6.2. Bitki yetiştirmenin ve hayvan beslemenin önemini fark eder.	Sevgi, Sorumluluk
İklim Şartlarının Yaşamımıza Etkileri	HB.2.6.3. Yakın çevresindeki doğal unsurların insan yaşamına etkisine örnekler verir.	Özdenetim
Geri Dönüşüm	HB.2.6.4. Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur.	Sevgi, saygı, sorumluluk
Su Damlasının Öyküsü	HB.2.6.5. Doğa olaylarını tanıır.	Sorumluluk
Doğal Afetler	HB.2.6.6. Doğal afetlere örnekler verir.	Yardımsızlık
Önlem Alalım	HB.2.6.7. Doğa olayları ve doğal afetlere karşı alınabilecek önlemleri açıklar.	Sorumluluk
Güneş'e Bakarak Yönümü Buluyorum	HB.2.6.8. Güneş'i gözlemleyerek yönleri gösterir.	Özdenetim
Dünya'nın Şekli ve Hareketleri	HB.2.6.9. Dünya'nın şekli ve hareketlerinin insan yaşamına etkilerini araştırır.	Sorumluluk

Tablo 25'e göre, "Doğada Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla sorumluluk(5), sevgi(3), özdenetim(2), saygı(1) ve yardımsızlık(1) değerleri tespit edilmiştir.

3. Sınıf Hayat Bilgisi Metinlerinden Elde Edilen Bulgular

Tablo 26. "Okulumuzda Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Kendimi Tanıyorum	HB.3.1.1. Güçlü yönlerini ve güçlendirilmesi gereken yönlerini fark eder.	Özdenetim, Sorumluluk
Davranışlarımız Hepimizi Etkiler	HB.3.1.2. Davranışlarının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder.	Özdenetim, Saygı, Yardımseverlik
Arkadaşlarımdan Etkilenirim	HB.3.1.3. Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder.	Dürüstlük, Doğruluk
Arkadaşım Ol	HB.3.1.4. Arkadaşlık sürecinde dikkat edilmesi gereken hususları kavrar.	Dostluk, Sevgi, Saygı, Doğruluk, Dürüstlük, Yardımseverlik
Kroki Çiziyoruz	HB.3.1.5. Sınıfının ve okulunun krokisini çizer.	Özdenetim
Okuldaki Sosyal Etkinliklerimiz	HB.3.1.6. Okulunun bireysel ve toplumsal katkılarını fark eder.	Sorumluluk
Hep Birlikte El Ele	HB.3.1.7. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılmaya istekli olur.	Yardımseverlik
İstek ve İhtiyaçlarımızı Söylerken	HB.3.1.8. Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder.	Adalet, Saygı, Dürüstlük
Özenle Kullanırım	HB.3.1.9. Okul kaynaklarının etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.	Özdenetim, Sorumluluk
Mesleğimi Seçiyorum	HB.3.1.10. İlgi duyduğu meslekleri ve özelliklerini araştırır.	Saygı

Tablo 26'ya göre, "Okulumuzda Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla özdenetim(4), saygı(4), sorumluluk(3), yardımseverlik(3), dürüstlük(3), doğruluk(2), dostluk(1), sevgi(1) ve adalet(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 27. "Evimizde Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Bir Zamanlar Çocuklardık	HB.3.2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır.	Sevgi
Komşu Olalım	HB.3.2.2. Komşuluk	Sevgi, Saygı,

Evimizde Nerede?	HB.3.2.3. Evinin bulunduğu yerin krokisini çizer.	İlişkilerinin ailesi ve kendisi açısından önemine örnekler verir.	Sorumluluk, Yardımseverlik
Evde Herkesin Bir İş Var	HB.3.2.4. Evde üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir.		Sevgi
Tekno Ailesini Tanıyorum	HB.3.2.5. Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarını örnekler verir.		Sorumluluk, Adalet, Yardımseverlik
Evimizde Tasarruf	HB.3.2.6. Evdeki kaynakların etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.		Özdenetim
Planlı Olalım	HB.3.2.7. Planlı olmanın kişisel yaşamına olan katkılarını örnekler verir.		Sorumluluk, Sabır, Sevgi
Harcama Yaparken	HB.3.2.8. İstek ve ihtiyaçlarını karşılarken kendisinin ve ailesinin bütçesini korumaya özen gösterir.		Özdenetim, Sorumluluk, Sabır

Tablo 27'ye göre, "Evimizde Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla sorumluluk(5), sevgi(4), özdenetim(4), yardımseverlik(2), sabır(2), saygı(1) ve adalet(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 28. "Sağlıklı Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Kişisel Bakımımı Yaparken	HB.3.3.1. Kişisel bakımını yaparken kaynakları verimli kullanır.	Özdenetim, Saygı
Satın Alırken	HB.3.3.2. Yiyecek ve içecekler satın alınırken bilinçli tüketici davranışları gösterir.	Sorumluluk
Neyi Ne Zaman Yemeliyim?	HB.3.3.3. Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir.	Sevgi
Sağlıklı Besleniyorum	HB.3.3.4. Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir.	Sevgi, Saygı, Doğruluk, Dürüstlük
Temizlik Her Yerde	HB.3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar.	Özdenetim, Sorumluluk

Tablo 28'e göre, "Sağlıklı Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla özdenetim(2), saygı(2), sorumluluk(2), sevgi(2), doğruluk(1) ve dürüstlük(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 29. "Güvenli Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Trafik İşaret ve Levhalarını Tanıyalım	HB.3.4.1. Trafik işaretleri ve işaret levhalarını tanıtır.	Adalet, Doğruluk, Sevgi
Trafik Kurallarına Uyalım	HB.3.4.2. Trafikte kurallara uymanın gerekliliğine örnekler verir.	Adalet, Doğruluk
Dikkatli Olalım	HB.3.4.3. Yakın çevresinde meydana gelebilecek kazaları önlemek için alınması gereken tedbirleri açıklar.	Doğruluk, Sorumluluk, Adalet
Dikkat Acil Durum	HB.3.4.4. Acil bir durum olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar.	Sorumluluk, Özdenetim
Güvenliğim İçin Hayır Demeliyim	HB.3.4.5. Güvenliğini tehdit eden bir kişi olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar.	Doğruluk, Dürüstlük, Özdenetim
Güvende Olmak İstiyorum	HB.3.4.6. Günlük yaşamında güvenliğini tehdit edecek bir durumla karşılaştığında neler yapabileceğine örnekler verir.	Sorumluluk, Doğruluk
Güvenli Oyun	HB.3.4.7. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır.	Sabır, Sevgi, Doğruluk, Adalet

Tablo 29'a göre, "Güvenli Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla doğruluk(6), adalet(4), sorumluluk(3), sevgi(2), özdenetim(2), dürüstlük(1) ve sabır(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 30. "Ülkemizde Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Yönetim Birimlerini Tanıyorum	HB.3.5.1. Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini ve yöneticilerini tanıtır.	Sevgi, Saygı
Cumhuriyet ile Birlikte	HB.3.5.2. Ülkemizin yönetim şeklini açıklar.	Sevgi, Adalet, Vatandaşlık, Saygı, Sorumluluk
Gezdik Gördük	HB.3.5.3. Yakın çevresinde yer alan tarihi, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanıtır.	Vatandaşlık, Sorumluluk, Sevgi
Ülkem İçin Çok Çalışmalıyım	HB.3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar.	Vatandaşlık, Sorumluluk, Sevgi
Ortak	HB.3.5.5. Ortak kullanım	Saygı, Sabır,

Kullanıyoruz	alanlarını ve araçlarını korur.	Sorumluluk, Doğruluk, Dürüstlük
Birlikte Güçlüyüz	HB.3.5.6. Millî birlik ve beraberliğin toplum hayatına katkılarını araştırır.	Vatandaşlık, Sevgi, Saygı
Yeni Ülke Yeni Arkadaş	HB.3.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk projelerine katılır.	Sorumluluk, Dostluk, Yardımseverlik, Sevgi, Saygı
Büyük Lider Atatürk	HB.3.5.8. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırır.	Sevgi, Saygı, Vatandaşlık, Sabır, Sevgi, Adalet
Ülkemize Hizmet Edenler	HB.3.5.9. Yaptığı çalışmalarla ülkemize katkıda bulunmuş kişileri araştırır.	Sevgi, Saygı, Vatandaşlık

Tablo 30'a göre, "Ülkemizde Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla sevgi(9), saygı(7), vatandaşlık(6), sorumluluk(5), adalet(2), sabır(2), doğruluk(1), dürüstlük(1), dostluk(1) ve yardımseverlik(1) değerleri tespit edilmiştir.

Tablo 31. "Doğada Hayat" Ünitesi Kazanım-Konu Açısından Değer Tespiti

Konu Adı	Kazanım	Metnin İçinde Yer Alan Değer
Bitki ve Hayvanların Hayatımızdaki Önemi	HB.3.6.1. İnsan yaşamı açısından bitki ve hayvanların önemini kavrar.	Sevgi, Saygı
Meyve ve Sebzeler Nasıl Yetiştir?	HB.3.6.2. Meyve ve sebzelerin yetiştirme koşullarını araştırır.	Sevgi
Yönümü Buluyorum	HB.3.6.3. Doğadan yararlanarak yönleri bulur.	Özdenetim
Doğa ve İnsan	HB.3.6.4 İnsanların doğal unsurlar üzerindeki etkisine yakın çevresinden örnekler verir.	Sevgi, Saygı, Sorumluluk
Doğayı Koruyalım	HB.3.6.5. Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır.	Sevgi, Sorumluluk, Saygı
Dönüşüyorum	HB.3.6.6. Geri dönüşümün kendisine ve yaşadığı çevreye olan katkısına örnekler verir.	Sorumluluk

Tablo 31'e göre, "Doğada Hayat" ünitesinde yer alan metinlerde sırayla sevgi(4), saygı(3), sorumluluk(3) ve özdenetim(1) değerleri tespit edilmiştir.

Türkçe ve Hayat Bilgisi Ders Kitaplarındaki Değerlerin Dağılımına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde, Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan değerlerin sınıf düzeylerine ve temalara/ünitelere göre dağılımları tablolar halinde aktarılmıştır.

Tablo 32. Türkçe 2. Sınıf Temalarında Değerlerin Dağılımı

Değerler											
	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Özdenetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardıms severlik	Toplam
2. Sınıf Temaları											
Çocuk Dünyası		2		2		2		1		1	8
Milli Mücadele ve Atatürk						1	1		4		6
Erdemler		1	1			1	4			1	8
Milli Kültürümüz							2	1	3		6
Doğa ve Evren		1					4		1		6
Vatandaşlık Bilinci				2				5	1		8
Sağlık ve Spor				2			1	3		1	7
Bilim ve Teknoloji		1			2	1	2			1	7
Toplam	0	5	1	2	6	3	16	10	9	4	56

Tablo 32'ye göre, 2. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan temalarda en çok sevgi(16) en az ise adalet(0) değeri olmak üzere toplam 56 değer tespit edilmiştir. Ayrıca temalara göre değerlerin toplam sayısı incelendiğinde, değer sayılarının yaklaşık olarak birbirine eşit olduğu görülmektedir.

Tablo 33. Türkçe 3. Sınıf Temalarında Değerlerin Dağılımı

Değerler											
	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Özdenetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardıms severlik	Toplam
3. Sınıf Temaları											
Birey ve Toplum			2			1	2	3			8
Milli Mücadele ve Atatürk		1				1	3		5		10
Erdemler		1		1		1	4		1	3	11
Milli Kültürümüz			2	2		1	2			1	8
İletişim			1		1	1	1	2			7
Bilim ve Teknoloji				1		1	1	3		1	7
Çocuk Dünyası			1			1	3		1		6
Sağlık ve Spor				1	1	1	1	1	1	2	8
Toplam	1	5	4	4	4	8	16	7	9	7	65

Tablo 33'e göre, 3. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan temalarda en çok sevgi(16) en az ise adalet(1) değeri olmak üzere toplam 65 değer tespit edilmiştir. Ayrıca temalara göre değerlerin toplam sayısı incelendiğinde, "Erdemler" temasında 11, "Çocuk Dünyası" temasında 6 değer olmak üzere temalar arasında toplam değer sayılarının birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Tablo 34. Hayat Bilgisi 2. Sınıf Ünitelerinde Değerlerin Dağılımı

Değerler											
	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Özdenetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardıms severlik	Toplam
2. Sınıf Üniteleri											
Okulumuzda	4	4	1	7	2	6	4	5		2	35
Hayat											

Evimizde	1		3		2	6	5		2	19
Hayat										
Sağlıklı Hayat				1		1		6		8
Güvenli Hayat	1			1	1			4	1	8
Ülkemizde		1				4	8	2	5	22
Hayat										
Doğada Hayat					2		1	3	5	12
Toplam	6	5	1	14	3	14	21	27	5	104

Tablo 34'e göre, 2. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında yer alan ünitelerde en çok sorumluluk(27) en az ise dürüstlük(1) değeri olmak üzere toplam 104 değer tespit edilmiştir. Ayrıca ünitelere göre değerlerin toplam sayısı incelendiğinde, "Okulumuzda Hayat" ünitesinde 35, "Sağlıklı Hayat" ve "Güvenli Hayat" ünitesinde 8 değer olmak üzere üniteler arasında toplam değer sayılarının birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Tablo 35. Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ünitelerinde Değerlerin Dağılımı

Değerler											
	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Özdenetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardıms severlik	Toplam
3. Sınıf Üniteleri											
Okulumuzda	1	1	3	4		4	1	3		3	20
Hayat											
Evimizde	1			4	2	1	6	5		2	21
Hayat											
Sağlıklı Hayat			1	2		2	2	2			9
Güvenli Hayat	4		1	2	1		2	3			13
Ülkemizde	2	1	1		2	7	9	5	6	1	34
Hayat											
Doğada Hayat				1		3	4	3			11
Toplam	8	2	6	13	5	17	24	21	6	6	108

Tablo 35'e göre, 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında yer alan ünitelerde en çok sevgi(24) en az ise dostluk(2) değeri olmak üzere toplam 108 değer tespit edilmiştir. Ayrıca ünitelere göre değerlerin toplam sayısı incelendiğinde, "Ülkemizde Hayat" ünitesinde 34, "Sağlıklı Hayat" ünitesinde 9 değer olmak üzere üniteler arasında toplam değer sayılarının birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Tablo 36. Sınıf Düzeylerine Göre Değerlerin Dağılımı

Dersler	Değerler										
	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Özdenetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardıms severlik	Toplam
Sınıf Düzeyi											
Türkçe											
2. Sınıf	0	5	1	2	6	3	16	10	9	4	56
3. Sınıf	1	5	4	4	4	8	16	7	9	7	65
Hayat Bilgisi											
2. Sınıf	6	5	1	14	3	14	21	27	5	8	104

3. Sınıf 8 2 6 13 5 17 24 21 6 6 108

Tablo 36'ya göre, derslerin sınıf düzeyine göre karşılaştırılması yapıldığında 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan değerlerin sayısı (56~65) ile 2. ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan değerlerin sayısının (104~108) birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Ancak derslere göre karşılaştırıldığında Türkçe(56+65) ve Hayat bilgisi(104+108) ders kitaplarında yer alan değer sayılarının birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Türkçe dersinde değerlerin dağılımı tüm sınıf düzeylerinde(2. ve 3. sınıf) ele alındığında ortaya çıkan sonuca göre en çok işlenen değer sevgi(32) olmuştur. Bu değeri, vatanseverlik(18), sorumluluk(17), saygı(11), yardımseverlik(11), sabır(10), dostluk(10), özdenetim(6), dürüstlük(5) değerleri takip etmiştir. Buna karşın adalet(1) değeri tüm sınıf düzeylerinde en az işlenen değer olarak dikkati çekmektedir. Sınıf düzeylerine göre değerlerin dağılımı incelendiğinde ise 2. ve 3. sınıf düzeylerinde vurgulanan değer sayısı birbirine yakın olmakla birlikte sınıf düzeyi artınca vurgulanan değer sayısında da artış olduğu görülmektedir. Sevgi değerinin en çok vurgulanmasındaki temel neden diğer değerlerin sevgi temeli doğrultusunda geliştirebileceğinin düşünülmesidir. Ayrıca sevgi değeri içerisinde pek çok farklı sevgi kavramını barındırmaktadır; örneğin aile sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, kitap sevgisi gibi. Vatanseverlik ve sorumluluk gibi değerlerin çokça işlenmesindeki sebep ise insanların üzerinde yaşadığı vatana ve sahip olduğu kültüre bilinçli bir şekilde yaklaşmasını ve korumasını sağlamaktır. Fakat toplum yaşamında çok önemli bir yere sahip olan adalet gibi değerlerin çok az ele alınması önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira adaletin olmadığı bir toplumda diğer değerler de önemini kaybetmeye başlayabilir.

Hayat Bilgisi dersinde değerlerin dağılımı tüm sınıf düzeylerinde(2. ve 3. sınıf) ele alındığında ortaya çıkan sonuca göre en çok işlenen değer sorumluluk(48) olmuştur. Bu değeri, sevgi(45), saygı(31), özdenetim(27), sorumluluk(17), yardımseverlik(14), adalet(14), vatanseverlik(11) ve sabır(8) değerleri takip etmiştir. Buna karşın değeri tüm sınıf düzeylerinde en az işlenen değer, dostluk(7) ve dürüstlük(7) olarak dikkati çekmektedir. Sınıf düzeylerine göre değerlerin dağılımı incelendiğinde ise 2. ve 3. sınıf düzeylerinde vurgulanan değer sayısının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir.

Bu bulgular Güzel'in (2013), Doğan ve Gülüşen'in (2011), Yaşaroğlu'nun (2013), Belet ve Deveci'nin (2008), Şimşek'in (2013), Yılar'ın (2016), Avcı ve Kayabaşı'nın (2014), Candan ve Ergen'in (2014), Öztürk ve Özkan'ın (2018), Aral'ın (2008), Baki'nin (2019) ile Çopur ve Üredi'nin (2020) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Güzel'in (2013) ilköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersi kitaplarında temel evrensel değerleri incelediği çalışmasında elde ettiği bulgulara göre en çok işlenen değerlerin sevgi ve sorumluluk değeri olduğu görülmektedir. Doğan ve Gülüşen (2011), Türkçe ders kitaplarında en çok işlenen değeri sorumluluk değeri olarak

tespit etmiştir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımları değerler eğitimi açısından inceleyen Yaşaroğlu'nun (2013) çalışmasında, en fazla sorumluluk değerinin işlendiği görülmüştür. Belet ve Deveci'nin (2008) Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesini amaçlayan çalışmalarında ulusal değerleri sorumluluk değeri takip etmektedir. Şimşek'in (2013) Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarda yer alan değerleri incelediği çalışması ile Yılar'ın (2016) ilkökul 1-2-3-4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan değerleri incelediği çalışmasında, en fazla yer alan değer sevgi olduğu bulunmuştur. Benzer olarak Avcı ve Kayabaşı (2014) Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının amaçlarındaki değerleri incelediği çalışmasında, sevgi ve sorumluluk değerlerini tespit etmiştir. Candan ve Ergen (2014) 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında temel evrensel değerleri incelediği çalışmasında en fazla işlenen değerlerin sevgi ve sorumluluk; en az işlenen değerlerin ise misafirperverlik ve barış değerleri olduğunu tespit etmiştir. Öztürk ve Özkan'ın (2018) ilkökul 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metin ve resimlerin değerler açısından incelediği çalışmasında, en çok yer alan değer sevgi ve en az yer alan değer ise misafirperverlik olduğu tespit edilmiştir. Aral'ın (2008) MEB'in 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan değerler üzerine yaptığı çalışmasında, en çok işlenen değerler sırasıyla vatanseverlik, sevgi ve saygı değerleri olduğu elde edilmiştir. Benzer olarak Baki'nin (2019) ortaokul Türkçe ders kitabındaki metinlerin değer aktarımı açısından incelediği çalışmasında, en fazla işlenen değerlerin sevgi, estetik, nezaket ve çalışkanlık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Çopur ve Üredi (2020) ilkökul 1-4. sınıf Türkçe ders kitabındaki öyküleyici metinlerde, doğa sevgisi millet sevgisi, Atatürk sevgisi ve olumlu düşünmebilme değerlerinin en fazla işlenen değerler olduğunu tespit etmiştir.

Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metinler içerisinde yer alan her bir değer birbirine göre temalara/ünitelere dağılımı eşit değildir. Kimi değer bazı tema/ünite ve metin içerisinde çok fazla yer alırken, kimi değerse çok az yer almıştır. Bunun sebebi kitapların yayın evlerinin veya yazarlarının farklı olması, ünitelerin kazanım ve konu sayılarının aynı olmaması ya da konunun/temanın özelliğine göre değer aktarımına uygun olup olmaması etkili olabilir.

İlkokulda değerler eğitiminin sunulduğu ders kitapları olmaları açısından önem arz eden Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarının; değerler açısından yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe ve Hayat Bilgisi dersinde değerlerin kazandırılmasının önemsendiği görülmektedir. Ancak değerlerin kazandırılmasında bir sistemin izlenmediği görülmektedir. Değerlerin sınıf düzeylerine göre belirlenip konulara ve kazanımlara göre de bir sistem dâhilinde verilmesi önerilebilir. Ayrıca Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarının değerler eğitimindeki etkililiği ile ilgili deneysel çalışmalar yapılabilir. Aynı zamanda ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin değer kazanımını ne derece etkilediğini belirlemeye yönelik başka araştırmalar da yapılabilir.

Ders kitaplarında yer alacak metinlerin seçiminin emek ve zaman isteyen bir iş olduğu bilinmektedir. Bunun da temel nedeni, geleceğin teminatı olan çocuklara toplumun beklentileri doğrultusunda milli ve evrensel değerleri doğru,

uygun ve anlaşılır bir şekilde kazandırmaktır. Belirlenen metinlerin, bilgi ağırlıklı, estetik ve sanatsallıktan uzak olmamasına, değerler açısından da daha zengin ve nitelikli olmasına dikkat edilmelidir. Tüm bunlara ek olarak ders kitaplarında yer alan metinlerdeki değerlerin, çocuğun yaşantısında uygulamaya dönüşebilmesinde okul tek başına yeterli olmayacağından, bu değerlerin aile tarafından da çocuklara kazandırılması ya da pekiştirilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Aral, D. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan değerler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Avcı, E. ve Kayabaşı, Z. (2018). Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının amaçlarındaki değerlerin içerik analizi (1936-2018). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(35), 27-56.
- Baki, Y. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin değer aktarımı yönünden incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(37), 109-146.
- Belet, D. ve Deveci, H. (2008). Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi. VII. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu 2-3-4 Mayıs Bildiriler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Büyüköztürk Ş. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Candan, D. ve Ergen, G. (2014). 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 134-161.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing among Five Approaches (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Çağınlar, Z. (2018). İlkokul Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Uluslararası Necatibey Eğitim ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresi*. Balıkesir, 26-28 Ekim 2018.
- Çırak, G., Şahin, D. B., Özberk, E. B. ve Eriş, H. M. (2014). 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin ilettiği değerler açısından incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4(1), 83-95.
- Çopur, E. ve Üredi, L. (2020). İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin değer analizi yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55, 145-167.
- Demir, T. ve Özdemir, B. (2013). Türkçe eğitiminde Karagöz/gölge oyunları ile değer öğretimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 57-89.
- Dilmaç, B. (2002). *İnsanca değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Doğan, B. ve Gülüşen, A. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki (6-8) metinlerin değerler bakımından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102.
- Güzel, D. (2013). 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- İnal, K. (1996). *Eğitimde ideolojik boyut-yazılar*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Kaşkaya, A. ve Duran, T. (2017). İlkokul Türkçe ders kitaplarının değer aktarımı açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 417-441.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2002). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018a). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018b). *Hayat Bilgisi dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine. Erişim Tarihi: 15.11.2018, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev.: M. Bütün, S. B Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, T. ve Özkan, Z. S. (2018). Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 172-204.
- Susar Kırmızı, F. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.
- Şimşek, N. (2013). Hayat Bilgisinde kişisel nitelik(değer) öğretimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 1325-1346.
- Topses, G., Güçlü, N., Yel, S., Korkmaz, A., Çakmak, M., Köksal, H. ve Albayrak, F. (2001). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu Hayat Bilgisi 1-3*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2018). Büyük Türkçe Sözlük. Erişim: 15.11.2018, <http://www.tdk.gov.tr>
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 8(7), 849-858.

Yılar, R. (2016). İlettiği değerler açısından ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki metinler üzerinde incelemeler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 490-506.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, S. Ş. (2009). *2005 Hayat Bilgisi dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma)*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

İncelenen Ders Kitapları

[T2] İkinci sınıf Türkçe ders kitabı: Ataşçi, A. (2018). *İlkokul Türkçe 2 ders kitabı*. Ankara: Koza Yayınları.

[T3] Üçüncü sınıf Türkçe ders kitabı: Karaduman, B. E., Özdemir, E. ve Yılmaz, O. (2018). *İlkokul Türkçe 3 ders kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Basımevi.

[H2] İkinci sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı: Kuşkaya Ç. (2018). *İlkokul Hayat Bilgisi 2 ders kitabı*. Ankara: İpekyolu Yayıncılık.

[H3] Üçüncü sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı: Çelikbaş, E., Gürel, F., Özcan, N. (2018). *İlkokul Hayat Bilgisi 3 ders kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Basımevi.